

VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖ -

ateities valstybinių projektų finansavimo šaltinis?

Unsplash.com

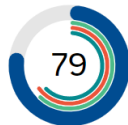

Lietuvos vertinimas

Šaltinis: Pasaulio Bankas

PPP pirkimų proceso tvarka ir reglamentavimas

PPP inicijavimo, rengimo ir įgyvendinimo valdymas

PPP rengimo tvarka ir reglamentavimas

Privataus sektoriaus iniciatyvų reglamentavimas

- Lietuva
- Pasaulio vidurkis
- Regiono vidurkis
- Pajamų grupės vidurkis

Infrastruktūra – kodėl ji svarbi...?

Infrastruktūra plačiąja prasme dažniausiai suprantama kaip viešojo aptarnavimo objektai, įstaigos ar institucijos, kurios teikia viešąsias paslaugas, o pelno siekimas nėra vienas iš jų pagrindinių tikslų. Infrastruktūra apima ne tik kelius, inžinerinius tinklus, oro uostus, bet ir mokyklas, ligonines, sporto centrus ar senjorų namus. Šis sąrašas nėra baigtinis ir jį galima tęsti bei gerokai išplėsti, kadangi tiek visuomenės, tiek pačių objektų poreikis nuolat keičiasi bei auga. Remiantis Tarptautinio valiutos fondo (TVF) 2019 m. duomenimis, investicijų apimtys į infrastruktūrą centrinėje ir rytų Europoje lyginat su vakarų Europa yra 1,15 trilijono EUR mažesnės ir tai rodo ženklių atotrūkių skirtinguose Europos regionuose. Turbūt niekas nenuginčys infrastruktūros projektų svarbos valstybės konkurencingumui ir visuomenės socialinės gerovės kūrimui, tačiau riboti viešojo sektoriaus kapitalo išteklių bei profesionalumo trūkumas projektų valdyje neleidžia valstybei įgyvendinti struktūrinių pokyčių pilna apimtimi.

Siekiant pagerinti esamą situaciją vis daugiau dėmesio skiriama privačiam sektoriui, kuris skatinamas prisidėti prie infrastruktūros objektų vystymo bei viešai teikiamų paslaugų teikimo. Vienas iš populiariausių viešo ir privataus sektorių bendradarbiavimo būdų - viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė (toliau - PPP – Public-Private Partnership). Anot TVF vykdančiosios direktorės K. Georgieva „<...> norint didinti investicijų į infrastruktūrą apimtis centrinėje ir rytų Europoje būtina didinti privataus sektoriaus indėlį, kuris ne tik suteiktų papildomo kapitalo, bet ir didintų viešųjų projektų skaidrumą bei prisidėtų prie jų įgyvendinimo, kokybės užtikrinimo ir vartotojų pasitenkinimo lygio augimo <...>“.

Kitas svarbus aspektas, kodėl privatus kapitalas turėtų būti aktyviau skatinamas įsitraukti į valstybinius projektus centrinėje ir rytų Europoje – Europos Sąjungos (toliau - ES) struktūrinių fondų paramos mažėjimas dėl gerėjančių šalių ekonominių rodiklių. Pasibaigus ES struktūrinių fondų 2014-2020 m. programai Lietuva neteks apie 30% finansavimo, kuris turėtų būti pakeistas ne didėjančia mokesčių našta, bet efektyviu bendradarbiavimu su privačiu sektoriumi.

Viešojo ir privati partnerystė - privalumai

PPP projektai – viena geriausių šiuo metu turimų viešo ir privataus sektorių bendradarbiavimo struktūrų, kuri gali sukurti pridėtinę vertę ne tik šalies gyventojams, bet ir investuotojams. Kitaip tariant, tai tarpinis įrankis tarp viešųjų pirkimų ir privatizacijos, kuris ne tik pritraukia privataus sektoriaus kapitalą, kompetencijas bei efektyvumą, bet ir sukuria infrastruktūrą, skirtą visuomenei, kurios nuosavybės teisės lieka valstybei. PPP projektai yra ilgo laikotarpio (15-25 m. ir daugiau) susitarimai, kurie nustato atsakomybių ir rizikų pasidalinimą tarp privataus ir viešojo sektoriaus projektų vystymo bei valdymo etapuose. Nepaisant to, jog PPP projektai lyginant su tradiciniais viešaisiais pirkimais yra brangesni valstybei (norint pritraukti privatų kapitalą, reikia pasiūlyti atitinkamą naudą), tačiau privalumai, kuriuos suteikia tokia valstybės finansavimo struktūra - nenuginčijami:

Pasitelkiami inovatyvūs ir aukštosiomis technologijomis paremti sprendimai, naudojami privačiame sektoriuje, leidžiantys pagerinti viešųjų paslaugų kokybę ir jų valdymo efektyvumą.

Privataus sektoriaus prisilimama atsakomybė už projektų įgyvendinimą laiku, nenukrypstant nuo numatyto biudžeto, mažina valstybinių projektų planinių ir faktinių rezultatų atotrūkį.

Galimybė pritraukti kapitalą viešųjų paslaugų kūrimui, skatina visos valstybės konkurencinį pranašumą.

Įgyvendinant didelius infrastruktūros projektus, atsiranda galimybė pritraukti tarptautinį privatų kapitalą, kuriuo gali pasinaudoti ne tik valstybė, bet ir vietinis verslas.

Išplečiamos ribotos viešojo sektoriaus galimybės patenkinti augančią infrastruktūros plėtros paklausą.

Projektų įgyvendinimui reikalingos mažesnės pradinės viešojo sektoriaus investicijos, nes privatus partneris gali visiškai arba didžiąja dalimi finansuoti tam tikros infrastruktūros sukūrimą ar esamos modernizavimą.

Privačiam sektoriui suteikiama galimybė užsitikrinti ilgalaikės pajamas su valstybės garantija.

Turto nuosavybės teisė išlieka viešajam sektoriui.

Lietuvoje, remiantis Finansų ministerijos duomenimis, šiuo metu pagal esamą teisinę bazę galima taikyti tokias PPP formas:

Koncesija

Viešojo sektoriaus subjektas suteikia privataus sektoriaus subjektui (koncesininkui) leidimą vykdyti ūkinę komercinę veiklą, susijusią su infrastruktūros objektų projektavimu, statyba, plėtra, atnaujinimu, pakeitimu, remontu, valdymu, naudojimu ir (ar) priežiūra teikti viešąsias paslaugas, valdyti ir (ar) naudoti valstybės, savivaldybės turtą (tarp jų eksploatuoti gamtos išteklius). Koncesininkas pagal koncesijos sutartį prisiima visą ar didžiąją dalį su tokia veikla susijusios rizikos bei atitinkamas teises ir pareigas. Jo atlyginimą už šią veiklą sudaro tik teisės užsiimti atitinkama veikla suteikimas ir pajamos iš tokios veiklos ar tokios teisės suteikimas ir pajamos iš tokios veiklos kartu su atlyginimu, mokamu koncesininkui suteikiančiosios institucijos, atsižvelgiant į jos prisiimtą riziką.

Valdžios ir privačių subjektų partnerystė

Privatus subjektas PPP sutartyje nustatytais sąlygomis investuoja į valdžios subjekto funkcijoms priskirtas veiklos sritis ir šiai veiklai vykdyti reikalingą valstybės arba savivaldybės turtą bei vykdo tose srityse tam tikrą nustatytą veiklą, už kurią privačiam subjektui atlyginimą moka valdžios subjektas.

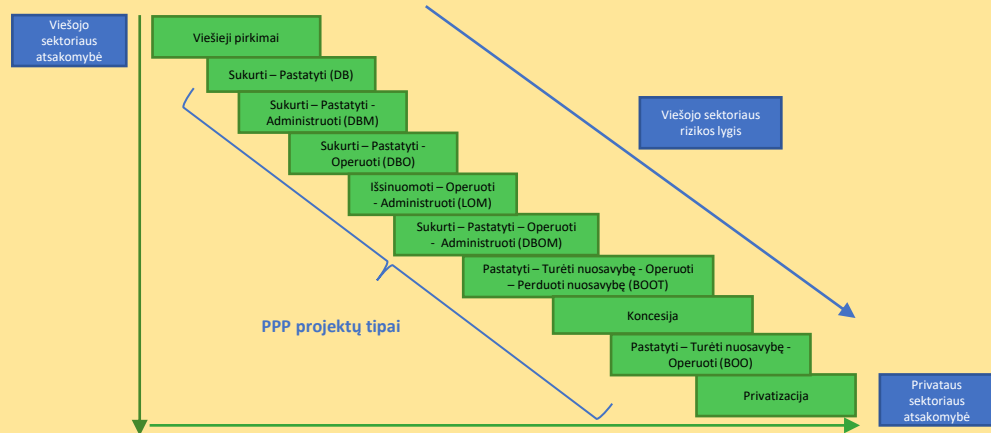
Mišraus kapitalo įmonių steigimas

Konkrečiai veikai vykdyti steigiamas mišraus kapitalo juridinis asmuo ir valstybės ar savivaldybių turtas yra investuojamas kaip viešojo sektoriaus įnašas į bendros įmonės kapitalą.

Šaltinis: LR Finansų ministerija

Praktikoje ir skirtingose šalyse egzistuoja labai daug ir įvairių PPP projektų klasifikacijų. V. Kavaliauskaitė ir R. Jucevičius savo tyrime „Viešojo ir privataus sektorių partnerystės svarba realizuojant regiono konkurencinę strategiją“ (2009 m.) teigia, kad PPP projektai gali būti skirstomi pagal kiekvieno partnerio turimos įtakos ir kompetencijos lygį, pagal partnerystės pasekmes mokesčių mokėtojų atžvilgiu, pagal padėtį viešumo ir privatumo skalėje ar pagal rizikos perkėlimo laipsnį iš viešojo privačiam sektoriui.

Viešojo ir privataus sektorių atsakomybių ir rizikų pasiskirstymas

Šaltinis: J. K. Roehrich, M. A. Lewis, G. George, Are public-private partnerships a healthy option? A systematic literature review, 2014 m.

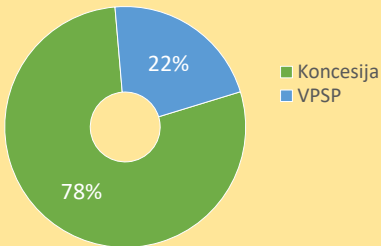
Reguliacinės aplinkos stabilumas yra vienas iš esminių kriterijų, leidžiantis pritraukti privatų kapitalą į viešųjų gėrybių kūrimo procesą, todėl skaidrumas, teisinis bei politinis stabilumas ir galimybė prognozuoti reguliuojamą aplinką yra vieni svarbiausių dalykų, kuriuos turi užtikrinti valstybė, norėdama skatinti privataus kapitalo įsitraukimą. Išsivysčiusių šalių praktika patvirtina, kad PPP projektai yra vienas iš efektyviausių būdų greitai ir kokybiškai įgyvendinti viešosios infrastruktūros projektus. Nors Lietuvoje jų vis dar nėra daug, gerosios praktikos jau turime: Vilniaus Balsių mokykla, Palangos aplinkkelis, Vilniaus, Kauno ir Šiaulių policijos komisariatai, automobilių stovėjimo aikštelių infrastruktūra Santariškių medicinos miestelyje ir kt. Lietuva Pasaulio Banko vertinimu yra viena patraukliausių šalių PPP projektams dėl procesų vykdymo greičio, teisinės bazės paprastumo ir privataus sektoriaus iniciatyvų reglamentavimo. Tai garantuoja didesnę vietos ir užsienio projektų vystytojų pasiūlą, o tuo pačiu ir projektų gausą bei įvairovę.

Šiek tiek statistikos...

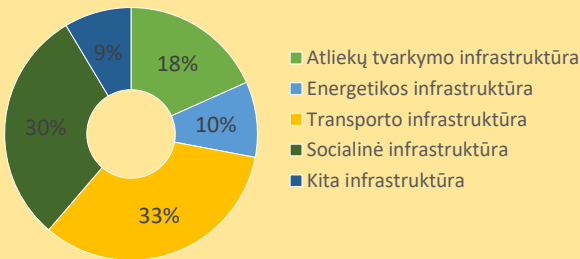
LR Finansų ministerijos pateikiama statistika rodo, kad per paskutinius dvidešimt metų Lietuvoje iš viso buvo pasirašyta 61 PPP sutartis ir pritraukta beveik 190 mln. EUR privataus sektoriaus lėšų. Daugiausiai jų įgyvendinta Klaipėdos apskrityje. 2019 m. pasirašytų PPP sutarčių vertė siekė daugiau nei 13,8 mln. EUR, o per tuos pačius metus privatiems subjektams išmokėtų įmokų suma sudarė 14,2 mln. EUR. Taigi, skaičiai rodo, kad tokia bendradarbiavimo forma tarp valstybės ir privataus sektoriaus turi potencialo, ypačingai įvertinus mažėjančias ES paramos fondų apimtis infrastruktūros projektams ir augantį investuotojų susidomėjimą ilgalaikėmis, valstybės garantuotomis, investicijomis.

Norite sužinoti daugiau apie investicijas į PPP projektus bei prisidėti prie socialinės gerovės bei infrastruktūros gerinimo Lietuvoje? Orion Asset Management komanda pasiruošusi pasikalbėti.

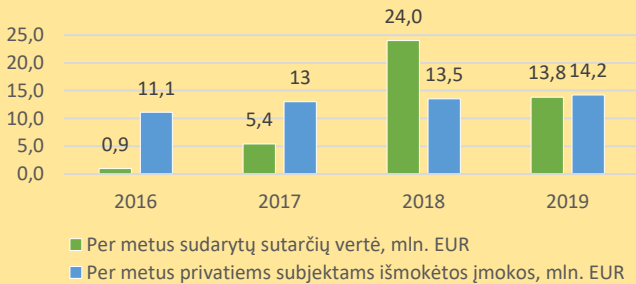
Iš viso atliktų kapitalo investicijų pasiskirstymas Lietuvoje pagal PPP sutartis iki 2020 m.

Iš viso atliktų kapitalo investicijų naudojant PPP pasiskirstymas pagal sritis Lietuvoje iki 2020 m.

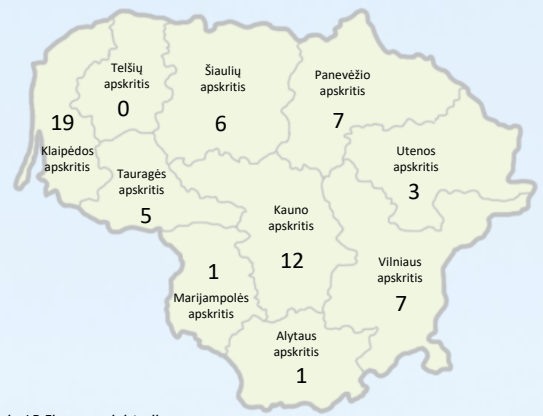

Lietuvoje įgyvendintų PPP projektų verčių dinamika

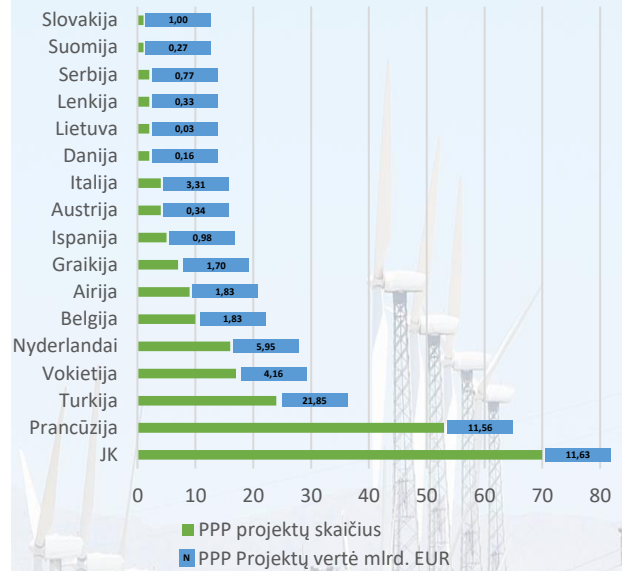
Šaltinis: LR Finansų ministerija, www.ppplietuva.lt

Lietuvoje iki 2020 m. įgyvendintų PPP projektų skaičius pagal apskritis

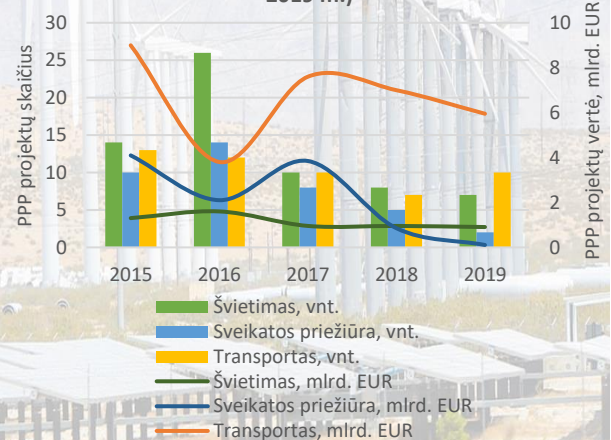

Šaltinis: LR Finansų ministerija

Europos PPP rinka pagal šalis (2015m. - 2019 m.)

Europos PPP rinka pagal sektorius (2015m. - 2019 m.)

Šaltinis: Europos Investicinis Bankas, Review of the European PPP market in 2019

Ši informacija yra tik informacinio pobūdžio ir negali būti interpretuojama kaip rekomendacija, pasiūlymas ar kvietimas investuoti į UAB „Orion Asset Management“ valdomus fondus ar pirkti konkrečių finansinių priemonių bei negali būti jokio vėliau sudaryto sandorio pagrindas ar dalis. Nors ši informacija parengta remiantis šaltiniais, kurie laikomi patikimais, UAB „Orion Asset Management“ neatsako už galimus informacijos netikslumus, pasikeitimus, taip pat ir nuostolius, kurių gali turėti ja besivadovaujantys investuotojai. Investuodami prisiimate investicinę riziką. Investicijos gali būti ir pelningos, ir nuostolingos, Jūs galite negauti finansinės naudos, prarasti dalį ar net visą investuotą sumą. Investicijų praeities rezultatai negarantuoja ateities rezultatų. Prieš priimdami sprendimą investuoti, turite patys ar padedami savo pasirinktų investicijų konsultantų įvertinti pasirinkto investicinio produkto investavimo strategiją, taikomus mokesčius, visas su investavimu susijusias rizikas bei atidžiai perskaityti su investiciniu produktu susijusius dokumentus.